

emotively colored vocabulary (affectonyms) has been carried out in order to get a better understanding of how emotions are conceptualized in mind of individuals and in society.

Key words: secondary nomination, emotive vocabulary, affectonyms, types of word formation, formulaic markers of emotive discourse.

Стаття надійшла до редакції 30.03.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Зеленько А. С.

УДК 811.111'373.611

А. О. Парфіненко

**PREVENTIVE CHI PREVENTATIVE: ДО ПИТАННЯ
ПРО КРИТЕРІЇ РОЗРІЗНЕННЯ АФІКСАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ
(на матеріалі сучасної англійської мови)**

Питання про варіативність і зміни у граматиці (разом зі словотвором) стало привертати помітну увагу лінгвістів у 2й половині ХХ століття і було розроблене такими видатними дослідниками, як О. Ахманова, В. Виноградов, І. Вихованець, В. Вольфрам (W. Wolfram), Л. Граудіна, А. Мартіне (A. Martinet), В. Лабов (W. Labov) та ін.

У розвитку мовної зміни існує певний перехідний період співваріативності (co-variation) між старими та новими варіантами [1, с. 8], результатом якої стає або розмежування значень цих форм, або усунення тієї чи іншої форми (нової чи попередньої старої). З цього твердження виходить, що й варіативність не може бути сталою і передбачає постійну зміну.

Актуальність представленого дослідження полягає у спробі комплексно-узагальнювального підходу до питань варіативності афіксальної підсистеми мови. Так, метою роботи визначаємо простеження на матеріалі англійської мови явища варіативності на морфемному рівні та виявлення основних критеріїв визначення афіксальних варіантів.

У роботі послуговуватимемося наступним визначенням. **Афіксальні варіанти слова** – постійно відтворювані, взаємозамінні форми слова, що є близькими з формального боку, тобто у плані вираження, відрізняючись в один афікс, і тотожними у плані значення (лексичного і граматичного).

У розрізі досліджуваного питання розглянемо конкретні пари афіксальних варіантів сучасної англійської мови.

***Preventive* і *preventative* (adj)**

Обидві форми є практично одночасними (датовуються XVII ст.) і розглядаються як рівноправні [2, с. 378], взаємозамінні [3, с. 65] у значенні «попереджувальний або призначений для попередження». Наприклад, *A Preventive or Preventative war is a war initiated under the belief that future conflict is inevitable, though not imminent (Walt S.M. Taming American Power)*. ***Preventive*** є більш частотною, більш цитованою формою, хоча форма ***preventative*** характеризується останнім часом зростаючою продуктивністю. ***Preventative*** Марк Нікол (Mark Nichol) [4] вважає надлишковою формою, що виникає у джерелах з менш суворими стандартами. З ним погоджуються мовці, розрізняючи ці форми за такими параметрами, як легкість/ важкість сприйняття, форма, що подобається/ не подобається, або кваліфікуючи ***preventive*** як переважну, більш смислову, більш конкретну і легку для сприйняття форму, що використовується освіченими людьми і фаховими виданнями тоді, як ***preventative*** – невдала, надлишкова (чотирискладова) форма.

***Ineffectual* та *ineffective* (adj)**

Ineffectual та ***ineffective*** подаються у словниках Collin's [2, с. 250], Princeton's WordNet, Webster Dictionary [5] як рівноправні у значенні «той, що не має передбачуваного ефекту». Час виникнення форм ***ineffectual*** та ***ineffective*** є різним: ***ineffectual*** є ранішою формою і датується XIV–XV ст. тоді, як ***ineffective*** – XVI ст. З кінця XIX ст. співіснування цих форм характеризується різним ступенем продуктивності. Так, ***ineffective*** на сьогодні є більш частотною формою, порівняно з XIX ст., коли форма ***ineffectual*** мала більшу продуктивність. Тенденція до використання форми ***ineffective*** постала вже на початку XX ст. і підтримується досі [6]. Переважність у використанні ***ineffective*** підтримується суспільною оцінкою цієї форми як більш сучасної, актуальної, такої, що робить речення яскравішим. ***Ineffectual*** кваліфікується як більш архаїчна форма, що надає реченню вагомості. Дехто вбачає різний відтінок значення форм ***ineffective/ ineffectual***: загальне/ одиничне, у певній ситуації/ на даний момент відповідно. Можемо говорити й про певне розрізнення емоційного забарвлення цих форм, принаймні у сприйнятті мовців: ***ineffective*** – суворо утилітарна форма, ***ineffectual*** має знижений відтінок значення.

***Instantaneously* та *instantly* (adv)**

Обидві форми є взаємозамінними у значенні «негайно, одраз». Наприклад: *'They obeyed instantaneously/instantly'* [3, с. 52]. Тим не менш у словнику Collin's знаходимо тільки відприкметниковий прислівник ***instantly*** за наявності двох прикметників ***instant*** та ***instantaneous*** зі значенням «миттєвий» [2, с. 255]. Водночас у суспільно-мовленнєвій практиці ці форми набули певних відтінків значення: ***instantly*** вказує на негайну, невідкладну дію, що відбувається прямо зараз

або вже відбулась, *instantaneously* позначає дію, що відбудеться прямо зараз майже негайно, з невеликою затримкою. До того ж іноді *instantaneously* кваліфікують як більш інтелігентну форму [7].

***Envision* і *envisage* (v)**

Обидві форми мають значення «уявляти», хоча дещо відрізняються у конотації. *Envisage* вказує на щось реальне і часто пов'язане з плануванням реальних проєктів, *envision* є більш гіпотетичним, уявним або далеким від реальності. Водночас, *envision* є переважною формою для американського варіанта англійської мови (American English) [2, с. 158]. Порівняймо: *He said he did not envisage delivery days being cut even further if the legal challenge regarding LVCR failed* (BBC World from December 28, 2011) та *In the absence of any positive regulation, the «freedom» that the right-wing absolutists envision is the freedom of the rich and powerful to control, crush, and humiliate the less-rich and less-powerful* (The Huffington Post from October 21, 2010).

***Bicentenary* і *bicentennial* (adj)**

Форма *bicentenary* постає як інший термін на позначення *bicentennial* [3]. Обидві форми вживаються на позначення «двохсоті річниці події», наприклад: «*celebrating the bicentenary/bicentennial of the university*». Форма *bicentennial* більш поширена в американському варіанті англійської мови (American English) [8, с. 35; 2, с. 44]. Порівняймо: *й* або *...after a sumptuous Bicentenary Dinner inspired by Albert Roux, an exhibition of portraits by photographer Lorenzo Agius was unveiled* (Tatler Magazine 11th October 2011) та *It's a bicentennial year and the blues is celebrating a birthday and it's a bicentennial blues* (Gil Scott Heron Lyrics. Bicentennial Blues).

***Disinterested* та *uninterested* (adj)**

У сучасному вжитку форми *disinterested* та *uninterested* є часто взаємозамінними у значенні «незацікавлений, байдужий». Наприклад, «*Pupils totally disinterested/ uninterested in school work*» [8, с. 43]. Використання форми *disinterested* у такому значенні вважається помилковим [9, с. 268], проте воно стає все більш звичним [8; 10; 11]. «Незацікавлений, байдужий» є первинним значенням слова *disinterested*, вкоріненим у XVII ст. (з 1610 р.). *Uninterested* є пізнішою формою (1640 р.) з первинним значенням «безсторонній». Вже з другої половини XVII ст. форми *disinterested* та *uninterested* набули значень одна одної. Їх первинні значення застаріли у XVIII ст., проте перше значення *disinterested* відновилося у першій чверті XX ст. Незважаючи на це, використання цієї форми широко визнане помилковим.

***Terminal* і *terminus* (n)**

Terminus є ранішою формою і сягає XVI ст. (1550 р.). Форма *terminal* (n) фактично розвинулась з форми *terminus* (1888 р.) через посередництво прикметникової форми *terminal* (adj) (1805 р.). Форми *terminal* і *terminus* взаємозамінні у значенні «кінцевий пункт маршруту». Проте форма *terminal* зазвичай використовується, коли йдеться про «кінець залізничної лінії», а форма *terminus* на позначення «кінця автобусного маршруту» [8, с. 69; 12].

Виходячи з аналізу наведених прикладів афіксальних варіантів у сучасній англійській мові, здійсненого на основі фіксації варіантних форм у словникових статтях й у конкретній мовленнєвій практиці, можемо зробити наступні висновки. Так, варіативність залежить від особливостей використання того чи іншого варіанта у соціальних і/або територіальних умовах, а також соціальної оцінки варіантів мовцями. Виникнення варіантних форм пояснюється також й історичними умовами кожної мови. Отже, основні критерії розрізнення афіксальних варіантів:

- Власне існування (наявність, продуктивність, частотність) варіантів у суспільно-мовленнєвій практиці.
- Сфера вжитку (фіксація у словниках/ ЗМІ/ суспільно-мовленнєвій практиці).
- Територіальне поширення (*загальностандартний/ регіональний* варіант, для англійської мови – *британський/ американський* варіант).
- Суб'єктивна оцінка співіснуючих елементів за такими параметрами як *вдалий/ невдалий, той, що подобається/ не подобається, легкий/ важкий для сприйняття*, іноді *правильний/ неправильний*.
- Стилiстичне вживання (*нейтральне, офіційне, розмовне, іронічне* тощо).
- Емоційне забарвлення (*нейтральне значення, знижений відтінок значення* тощо).
- Форма (*коротка/ довга* або, з огляду на тенденцію до економії, *достатня/ надлишкова*).
- Відтінок значення (наприклад, *одиничне/ загальне*).
- Приналежність до того чи іншого історичного відрізка часу або часова віднесеність (*архаїчна/ сучасна* форма).

Таким чином, засвоєння тої чи іншої форми проходить певний етап перевірки або апробації на практиці. Власне можемо говорити про апробацію того чи іншого варіанта при остаточному засвоєнні, результатом якої стає або закріплення одного і занепад іншого варіанта, або розрізнення значень у парі варіантів (т.зв. конкуренція мовних засобів). Враховувати у такому разі необхідно і фаховий відбір науковцями тої чи іншої форми як нормативної (закріплення, сертифікація у нормативних словниках), і «життєздатність» того чи іншого варіанта серед мовців.

Список використаної літератури

1. **Wolfram W.** Variation and Language, an overview / W. Wolfram // Encyclopedia of Language and Linguistics – 2nd ed. – Oxford : Bergamon Press, 1993. 2. **Collins Dictionary.** Русско-английский и англо-русский словарь. – М. : Астрель: АСТ, 2003. 3. **Oxford Dictionaries Online** [Електронний ресурс]–Режим доступу : <http://oxforddictionaries.com/words> 4. **Nichol M.** DailyWritingTips [Електронний ресурс] / Marc Nichol. – <http://www.dailywritingtips.com> 5. **Merriam-Webster's Dictionary online** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : 6. **English Language and Usage.** Question and answer site for linguists [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.english.stackexchange.com/questions> 7. **Grammarist.** Question and answer site about English grammar and usage [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grammarist.com/usage> 8. **Student's Companion.** Webster's Reference Library. – New Lanark, Scotland : Geddes & Grosset, 2004. 9. **Эйтчисон Дж.** Английский English (Грамматика, орфография, пунктуация, стилистика) [Текст] : справ. пособ. Джеймс Эйтчисон – М. : «Аквариум», 1996 – 464 с. 10. **Burnside J.** Word Watching (field notes of an amateur philologist) / Julian Burnside. – NY. : Thunder's Mouth Press, 2005 – 234 p. 11. **The American Heritage Dictionary of the English Language** (4th ed.). – Boston : Houghton Mifflin, 2000. 12. **WordNet-Online.** Free Dictionary and Thesaurus of English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wordnet-online.com>.

Парфіненко А. О. Preventive чи preventative: до питання про критерії розрізнення афіксальних варіантів (на матеріалі сучасної англійської мови)

Стаття присвячена проблемі афіксальної варіативності. У роботі дається визначення афіксальних варіантів. Автором досліджується динаміка становлення та розмежування співіснуючих варіантів на матеріалі сучасної англійської мови. У статті розглядаються конкретні пари слів, на основі чого робиться спроба виявити основні критерії визначення афіксальних варіантів. Аналіз досліджуваних лексем проводиться на основі словникових статей й особливостей їх мовленнєвих реалізацій.

Ключові слова: афіксальний варіант, взаємозамінні варіанти, співваріативність, соціальна диференціація

Парфіненко А. А. Preventive или preventative: к вопросу о критериях различения аффиксальных вариантов (на материале современного английского языка)

Статья посвящена проблеме аффиксальной вариативности. В работе даётся определение аффиксальных вариантов. Автором исследуется динамика становления и разграничения сосуществующих вариантов на материале современного английского языка. В статье рассматриваются конкретные пары слов, на основе чего осуществляется попытка выявить основные критерии определения аффиксальных

вариантов. Анализ исследуемых лексем проводится на основе словарных статей и особенностей их реализаций в языковой практике.

Ключевые слова: аффиксальный вариант, взаимозаменяемые варианты, совариативность, социальная дифференциация

Parfinenko A. O. Preventive or Preventative: To the Question of the Criteria of Defining Affixational Variants (on the Material of the Modern English Language)

The article is devoted to the problem of grammar variation, in particular affixational variation. The aim of the work is to analyse the phenomenon of variation and change at the morphemic level on the material of the modern English. It is given the definition of affixational variants and identified basic criteria of their determination. There is investigated the dynamics of forming and differentiating parallel or coexisting variants on the material of the modern English language. In the context of given research the certain word pairs are examined. It is made the attempt to find the main criteria of defining and distinguishing affixational variants among which social, stylistic, functional and territorial differentiation. The analysis of investigated items is provided on the basis of lexicographical definitions and observations of their realizations in actual language practice (with reference to the Internet sources). It is emphasized the importance of the sociolinguistic tendencies defining this process.

Key words: affixational variant, interchangeable variants, co-variation, social differentiation.

Стаття надійшла до редакції 03.02.2013 р.

Прийнято до друку 30.05.2013 р.

Рецензент – к. філол. н., ст. викл. Медоренко О. М.

УДК 81'25

Ю. М. Плетенецька

**ПАРАДИГМА ПОНЯТЬ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
КІНОПЕРЕКЛАДУ**

Актуальність обраної теми зумовлена відсутністю у вітчизняному перекладознавстві ґрунтовного аналізу понятійно-категорійного апарату кіноперекладу. Натомість західні перекладознавці спільно з російськими колегами впродовж кількох останніх десятиліть ведуть активні теоретичні та практичні дослідження, які сприяють становленню нового типу перекладу – кіноперекладу. Все гучніше лунають заклики до розгляду головних лексико-граматичних та жанрово-стилістичних